

SİSTEMİ MEŞRULAŞTIRMA KURAMI (I)

Doç. Dr. Derya Hasta
Ankara Üniversitesi
DTCF Psikoloji Bölümü

❖ Sistemi Meşrulaştırma Kuramı

- Önceki birçok kuram ve yaklaşımın (yetkeci kişilik, sosyal baskınlık ve sosyal kimlik gibi) gruplar arası süreçleri ele alışlarını eleştirerek ortaya atılmıştır.
- Sistemi meşrulaştırma: özellikle dezavantajlı grupların kendilerine ilişkin olumsuz kalıpyargılamaları benimsemesi ve böylece kendileri aleyhine olan eşitsiz sosyal sistemin devamına yol açan psikolojik eğilim.

❖ Sistemi Meşrulaştırma Kuramı

➤ Sistemi meşrulaştırmaya yönelik temel gözlemler/tespitler:

İnsanlar,

- sosyal/toplumsal olayları
- kendilerine ait düşünce, duygu ve davranışları
- saldırgan ya da ayrımcı davranışları
- statü ya da konumlarını
- başkalarının statü ya da konumlarını
- diğer iç grup üyelerinin saldırgan ya da ayrımcı eylemlerini
- hakim/egemen sosyal koşulları

meşrulaştırma eğilimindedir.

❖ Sistemi Meşrulaştırma Kuramı

Sistemi meşrulaştırma süreci:

- Sosyopolitik sistemler, sosyoekonomik sistemler, statü ya da güç hiyerarşileri, toplumsal cinsiyet hiyerarşisi, kaynakların dağılımı, sosyal rollerin dağılımı....
- Bu sistemleri meşrulaştıran kalıpyargılar (+değerler, inançlar...)
- Kalıpyargıların hem avantajlı gruplar hem de dezavantajlı gruplar tarafından benimsenmesi, kabullenilmesi
- = Sistemin meşrulaştırılması ve sistemin süreklilik kazanması

❖ Sistemi Meşrulaştırma Kuramı

➤ Yanlış Bilinç:

➤ Kişisel ya da grup çıkarına aykırı olan ve kişisel ya da grupsal dezavantajlı konumun sürmesine katkı yapan inançlar.

➤ Sistemi meşrulaştırmanın, kendini olumsuz kalıpyargılamanın temelinde bulunur.

Örnekler:

➤ maddi güvencesizliğe/yoksunluğa uyum sağlama/kabullenme

➤ sefalet ve adaletsizliği devam ettiren ihtiyaçlar geliştirme

➤ başa gelen acıların kaçınılmaz olduğu ve hak edildiği inancı

➤ mevcut düzende bireylerin/grupların sahip olduğu statü, avantaj ve dezavantajların onların içsel değerini yansıttığını düşünme

❖ Sistemi Meşrulaştırma Kuramı

➤ Kendini meşrulaştırma yaklaşımları

➤ Grubu meşrulaştırma yaklaşımları

➤ Sistemi meşrulaştırma yaklaşımı

❖ Sistemi Meşrulaştırma Kuramı

Kendini meşrulaştırma yaklaşımı:

➤ Kalıpyargılamalar bireyin kendi davranışlarını, başkalarıyla olan ilişkilerini, statüsünü vs. meşrulaştırma işlevi görmektedir.

Örn.,

patronun kendisiyle işçisi arasındaki ekonomik farkı kendini yetenekli işçisini yeteneksiz ve tembel olmasıyla açıklaması

Beyaz adamın siyahı sömürürken (kölelik), siyahın insan ile hayvan arasında bir tür olduğunu savunması